CENTERBYPLAN FOR SDR. FELDING

Herning Kommune

ARKITEMA ARCHITECTS

- byen & åen

MARTS 2017

INDHOLD

INDLEDNING . . . . . side 03

PROCES . . . . . side 04

SDR. FELDING BY & OMEGN . . . . . side 06

KORTLÆGNING & POTENTIALER . . . . . side 10

VISION & INDSATSOMRÅDER . . . . . side 16

STRUKTURPLAN . . . . . side 26

UDVIKLINGSIDÉER & PROJEKTFORSLAG . . . . . side 27

FRA PLAN TIL REALISERING . . . . . side 37

INDLEDNING

Herning Kommune besluttede i 2013 at udarbejde centerbyplaner for de fem centerbyer i kommunen.

Sdr. Felding er den sidste by i rækken, der har fået udarbejdet en centerbyplan.

Centerbyplanen fastlægger en overordnet vision og struktur for byens udvikling. Udover indledning, baggrund og beskrivelse af processen består centerbyplanen af fire overordnede afsnit:

- **VISION** - en vision, der sigter mod at indramme byens potentiale.
- **INDSATSOMRÅDER** - Udviklingen af Sdr. Felding kobles op på fire strategiske indsatsområder.
- **STRUKTURPLAN** - der samler op på vision og indsatsområder med fysiske tiltag.
- **PROJEKTIDÉER** - som en opsummering af inputs, erfaringer og tiltag, der er kommet frem undervejs i processen, opstiller centerbyplanen forslag til fremtidige konkrete projektidéer for byens udvikling.

PROCES

1. følgegruppemøde - analyse af byen

2. følgegruppemøde - projektværksted

Borgermøde i Det Legnende Hus 25. januar 2017

WORKSHOP

Centerbyplanen er i høj grad borgernes plan for byen, og den er derfor udarbejdet i tæt samarbejde med borgerne. Sammen med lokalrådet blev der indledningsvist udpeget en følgegruppe bestående af et bredt udsnit af byens ildsjæle, foreninger, erhvervsdrivende, institutioner osv.

Lokalrådet og følgegruppen har undervejs i forløbet lagt et stort arbejde i at analysere, idéudvikle og prioritere hvilke indsatser, centerbyplanen skulle sætte fokus på.

Der er afholdt et indlednede møde med lokalrådet og to følgegruppemøder undervejs i processen. Derudover er der afholdt et borgermøde, hvor alle byens borgere blev indbudt til kvalificering af følgegruppens arbejde. Forløbet ses i procesdiagrammet på modstående side.

Det første følgegruppemøde blev afholdt d. 3. november 2016. Her fik følgegruppen til opgave at analysere Sdr. Felding, og ud fra analysen komme med forslag til udviklingsidéer og indsatser, som kan sikre byens fremtidige udvikling.

Det andet møde blev afholdt d. 22. november 2016 og blev udformet som et projektværksted, hvor deltagerne diskuterede et forslag til vision og indsatsområder. Gruppen skulle herefter prioritere projektidéerne fra første møde og udvælge tre projektidéer til videre bearbejdning. De tre projektforslag ses på side 30 og frem. De øvrige idéer, der blev foreslået undervejs i processen, ses på side 27-29.

D. 25. januar blev følgegruppens arbejde med vision, indsatsområder og projektidéer præsenteret på et åbent borgermøde. Omkring 110 borgere mødte op til en 'markedsplads', hvor bl.a. de tre prioriterede projektforslag blev diskuteret ivrigt. På borgermødet kom der igen mange gode input fra de fremmødte - idéer og kommentarer, som er forsøgt indarbejdet i den endelige centerbyplan.

SEPTEMBER
OKTOBER
NOVEMBER
DECEMBER
JANUAR
FEBRUAR
Borgere
Følgegruppe
Lokalrådet
INPUTNIVEAU
Arkitema
PROJEKTNIVEAU
Herning Kommune
BESLUTNINGSNIVEAU
Forventninger/
Igangv. projekter og tiltag/
Videndeling
Desk research +
analyse
1. dialogmøde
Analyse & udvikling
2. dialogmøde
Projektværksted
Kvalitetssikring
Kvalitetssikring
Borgermøde
Orientering & prioritering
Opstart m. Herning
Kommune
Forberedelse af 1.
dialogmøde
Vision, indsatsom-
råder & struktur
Tilretning + forb. af
2. dialogmøde
Bearbejd. af projekter
+ forb. borgermøde
Forberedelse af
borgermøde
Færdiggørelse
Tilretning
Aflevering
Godkendelse af program for
dialogmøde
Godkendelse af vision og
indsatsområder
Godkendelse
projektforslag
Godkendelse
af 1. udkast centerbyplan

SDR. FELDING BY OG OMEGN

Anlægget

Skjern Ådal

Broen over Skjern Å

Torvet i Bredgade

Det Legende Hus

Halmhuset

Kig mod Brugsens Have fra stien ved åen

FAKTA OM BYEN

Sdr. Felding er Herning Kommunes mindste centerby med ca. 1.500 indbyggere. Byen ligger i udkanten af Herning Kommune øst for Borris Hede med gode vejforbindelser til de omkringliggende større byer som Herning og Ringkøbing. Byen fungerede sammen med Kibæk som fælles kommunecenter i Aaskov Kommune indtil kommunesammenlægningen i 2007.

Sdr. Felding Skole er en fuldt udbygget tosporet skole med ca. 360 elever fra børnehaveklasse til 9. klasse. Derudover har byen en integreret daginstitution og dagplejere til de mindste.

Der findes et lille udvalg af butikker, en bager og DagliBrugsen.

BYENS HISTORIE

Sdr. Felding er opstået som en sammenvoksning af Nederby og Fruerby, og udviklede sig som stationsby på den nu nedlagte Troldhedebane (Kolding-Grindsted-Troldhede, 1917-68) ved landevejen mellem Herning og Esbjerg.

I perioden omkring 2. verdenskrig og op til midt i 1960'erne blev der gravet meget brunkul i de store lejer som lå i Kærhede, Svanholm, Fruergård og Høgsvig. Arbejdet i lejerne tiltrak mange arbejdere og håndværkere og var på den måde vel endda en af årsagerne til den efterfølgende store udvikling indenfor træindustrien, som specielt skete i Sdr. Felding.

Tømrermester Richard R. Nielsen startede efter 2. verdenskrig en produktion af vinduer og nogle år senere også af dørplader. Senere blev B.K. Bennedsen medejer af firmaet, og sammen skabte de grobunden for den store udvikling indenfor træindustrien med arbejdspladser til flere hundrede mennesker på Jutlandia og Rationel.

Borgerne i Sdr. Felding har altid været driftige og engagerede i deres by. I 1671 fik kirken en ny kirkeværge, Knud Olufsen, som ønskede at tæmme åen. Med hjælp fra folk i nabosognet, Assing, gravede Sdr. Felding-borgerne en kanal på 4-500 meter, som ændrede åens leje.

Det gamle, udtørrede åløb kan endnu ses øst for kirken og viser, hvor tæt kirken var på sin undergang. Betalingen for Assing-borgernes hjælp fremgår af kirkens regnskabsprotokol, hvor der står: "En tønde øl til Assing og Felding sognefolk, som udskar åen for kirken"

KULTUR & FORENINGSLIV

I Sdr. Felding fylder kultur og fritid meget i byen og i borgernes bevidshed. Med Dagmar Bio har byen markeret sig på landkortet med optrædener fra nogle af landets fremmeste kunstnere og biograffilm. Efter at have været lukket i 24 år genåbnede biografen i 2010 drevet som en selvstændig forening med ca. 200 husstandsmedlemmer.

I 2008 opstod ønsket og idéen om en hal-udvidelse. Et byggeudvalg bestående af repræsentanter og interesserede fra Sdr. Feldings foreninger og udvalg har ført projektet til realisering, og i efteråret 2016 åbnede Det Legende Hus med bl.a. multihal, festsal og café. Byens borgere, foreninger og virksomheder har ydet økonomisk støtte og derudover har Lokale- og Anlægsfonden støttet med 3 mio. kr.

ØKOLOGI - DEN GRØNNE HISTORIE

Omkring Sdr. Felding findes en del økologiske landbrug herunder Søgård Andelsbrug, der blev etableret i marts 1979, da en flok oprørske unge med få penge og mange vilde idéer forsøgte at skabe et realistisk alternativ til det kendte familielandbrug. Det skete i et opgør med selvejet, som ligesom i dag dengang var den altdominerende ejerform i landbruget. Målet var i første omgang at skabe nogle ordentlige arbejdspladser med fællesdrift, 40 timers arbejdsuge, barselsorlov og ret til ferie. Først efter nogle år – i 1988 – holdt økologien sit indtog på Søgård.

Steen Møller var med i den oprindelige gruppe, der etablerede Søgård Andelsbrug. Han bor i dag på Djursland, hvor han er med i en eksperimental frizone-landsby, Friland, hvor beboerne bygger deres egne huse af alternative, miljøvenlige byggematerialer.

I 2000 blev endnu et lokalt projekt igangsat omkring etableringen af en hytte ved Præsteskoven til byens borgere, skole, foreninger osv. Der blev søgt og givet bidrag fra forskellige fonde og den daværende Sdr. Felding Højskole var med på ideen. De lavede et kursus for halmbyggere med Steen Møller som kursusleder. Halmbyggerne blev ikke helt færdige med projektet, så de lokale frivillige færddiggjorde huset. Halmhuset er i dag et velbesøgt sted med bla. naturlegeplads og bålhytte.

Udover de økologiske landbrug ligger DanOrganic a/s i Sdr. Felding. DanOrgainc er en sammenslutning af 27 økologiske kartoffel- og grøntsagsavlere, der blev stiftet i 1990. DanOrganic A/S sorterer og pakker økologiske kartofler og grøntsager til de danske supermarkeder og grossister.

Felding kommer af det oldnordiske felba, som betyder "udmark" eller "skov og ødemark", mens endelsen -ing betyder "indbyggere fra".

SDR. FELDING BY OG OMEGN

FPC 16

TØRVARER

Sdr. Felding Bagen

SDR. FELDING HALLEN

KORTLÆGNING

BYENS LOKALE KONTEKST

Udover at Sdr. Felding ligger tæt på Hernings arbejdspladser, butikker og kulturelle liv, så findes der inden for en radius på 10 km flere attraktioner. Det er attraktioner som f.eks. Sinatur Hotel Skarrildhus, Skovsnogen Artspace og Aaskov Golfklub, der hvert år trækker mange besøgende. Ved at se sig selv i denne kontekst, får byen en større 'rækkevidde' i forhold til, hvad den kan tilbyde og hvad Sdr. Felding med fordel kan 'binde' sig op på.

NATUR & GRØNNE OMRÅDER

Naturen i og omkring Sdr. Felding præges i høj grad af Skjern Ås forløb igennem byen, men også af dyrkede jorder, plantager og hede. Områderne rummer ikke kun store naturmæssige værdier, men i høj grad også interessante historiske fortællinger om tidligere tiders engvandingssystemer f.eks. på Sdr. Felding-engen og gravningen af brunkul ved Svanholm Sø.

Sdr. Felding har flere større grønne rekreative områder, der i dag fremstår som klippede græsarealer - herunder det gamle stadion syd for campingpladsen og anlægget.

POTENTIALER

"For hundrede år siden færdedes man i byen fordi man var nødt til det. Mens man var i byen var der rig mulighed for at se på livet og møde andre. I dag er brugen af byen et tilvalg, der forudsætter, at byrummene har en god byrumskvalitet. Både dengang og nu er mødet mellem mennesker byens væsentligste funktion og attraktion" citat arkitekt og professor Jan Gehl, Gehl Architects.

MØDET MELLEM BY OG Å

Mødet mellem byen og åen er i høj grad hæmmet af private ejendomme langs med åen, hvor det ikke er muligt for borgere og besøgende at komme helt ned til åen. Få steder i byens centrum, som f.eks. ved Brugsens Have og Dagmar Bio, er der fysisk og visuel kontakt med åen. Langs sydsiden er der ved campingpladsen etableret en sti, der forbinder Søndergade med Bredgade via en bro. Broen blev etableret i forbindelse med et områdefornyelsesprojekt.

Øst og vest for byen er der et netværk af trampestier fra byens boligområder og ud i engområderne. Mod øst er forbindelsen dog brudt af Vardevej.

Der er et stort potentiale i at skabe en bedre kontakt mellem byen og åen - ikke kun med fysiske forbindelser, men også visuelle forbindelser. Det vil kunne styrke åen som en del af byens og borgernes identitet.

BYVÆKST MOD NORD

Sdr. Felding er pga. naturområderne og de medfølgende bindinger øst og vest for byen - den grønne kile omkring Skjern Å - begrænset i sin byvækst. Derudover er der afstandszoner til Borris Skydebaneterræn, der begrænser byudviklingen i hele byen med undtagelse af arealer nord for Skjernvej.

Nord for Skjernvej ved Sdr. Felding Stadion er der udlagt et stort areal til boligområde i Kommuneplan 2013. Der udover er der eksisterende lokalplanlagte og byggemodnede områder omkring Præstevænget og Præsteskoven. Disse arealer har stor rummelighed til byens fremtidige boligudvikling og den bagvedliggende planlægning er allerede på plads.

Fra det udlagte boligområde nord for Skjernvej er der stiforbindelse til den øvrige by under Skjernvej. Byens servicefaciliteter som boldbaner, skole, dagsinstitution og Det Legende Hus ligger i gåafstand der fra.

Der vurderes derfor at være størst og lettest tilgængelig potentiale i at byen udvikler sig mod nord, og derved friholder naturområderne for byudvikling.

POTENTIALER

GRØNT LOOP

Åen og naturområderne omkring den ligger som en grøn kile igennem byen - som byens dna. Omkring byen ses ligeledes et netværk af tilgængelige grønne områder. De omkranser byen, sammenkobler boligområderne og byens tilbud med naturoplevelser, og via den grønne kile kobler byen op på det store naturnetværk omkring Skjern Å.

Nord for byen brydes tilgængeligheden af dyrkede landbrugsarealer, men med udviklingen af et nyt boligområde bliver der mulighed for at etablere en sammenkobling af loop'et med grønne fællesarealer og stiforbindelser. Syd for byen brydes tilgængeligheden af private villagrunde. Her ville det være optimalt at kunne bevæge sig det sidste stykke fra Skjern Å Sønderkanal mod øst til Skjern Å mod vest.

VISION

HVOR VIL VI GERNE HEN?

Sdr. Felding er Herning Kommunes mindste centerby. Med sine ca. 1.500 indbyggere, korte afstande og netværk af små gader i centrum har byen en grundlæggende karakter af landsby-stemning. Det er et væsentigt træk, som netop adskiller byen fra de andre centerbyer, og er med til at gøre Sdr. Felding unik. Her er ingen lange triste handelsgader med lukkede butikker, men netop små hyggelige gader med gamle huse, passager og pladsdannelser.

Som i mange andre af de mindre danske byer er der et godt fællesskab i byen og et rigt foreningsliv, hvor folk kommer hinanden ved og arbejder for fællesskabet.

Centerbyplanens vision for Sdr. Felding tager udgangspunkt i ønsket om at fastholde byens særegne karakter, høje serviceniveau og livgivende fællesskab.

På modstående side ses centerbyplanens vision, indstatsområder og følgegruppens udviklingsidéer. Derudover ses to tværgående parametre, som med stor fordel bør influere de indsatser, som byen fremtidigt skal arbejde med. De to parametre er: Det grønne & det blå og kommunikation.

Det grønne & det blå: For netop at fastholde Sdr. Feldings særegne kvalitet og karakter, er det vigtigt, at byens nærhed til naturen og landets vandrigeste ås forløb gennem byen træder tydeligere frem - fysisk i byens rum og udvikling og mentalt i byens selvforståelse.

Kommunikation: Alle disse særegne kvaliteter som væsentlige historiske fortællinger, naturnære boliger, attraktive servicefaciliteter, stærkt fællesskab og rigt kulturliv skal bredes længere ud. Alle historierne skal fortælles såvel ind i byen for at styrke fællesskabet og fastholde nuværende borgere og ud af byen for at kunne tiltrække besøgende, nye borgere og investorer til udvikling af byen.

HVOR VIL VI HEN?

VISION

SDR. FELDING SKAL VÆRE BØRNEFAMILIERNES BY!

SDR. FELDING SKAL HAVE LANDSBYENS CHARME KOMBINERET MED CENTERBYENS TILBUD!

ÅEN OG NATUREN SKAL UDNYTTES TIL AT GØRE BYEN ATTRAKTIV OG ØGE INTERESSEN!

FÆLLESSKABET SKAL VÆRE VORES DRIVKRAFT!

HVORDAN KOMMER VI DER HEN?

FÆLLESSKAB

BYMIDTEN

FORBINDELSER

MANGFOLDIGT BOLIGUDBUD

DET GRØNNE & DET BLÅ

KOMMUNIKATION

HVAD SKAL VI KONKRET GØRE FOR AT KOMME DER HEN?

INDSATSOMRÅDER

MANGFOLDIGT BOLIGUDBUD

For at sikre Sdr. Feldings servicetilbud som skole, daginstitutioner, lægehus, butikker osv er byen afhængig af at kunne tiltrække nye tilflyttere og fastholde de nuværende borgere. Disse servicetilbud er sammen med kulturelle tilbud, naturen og fritidsaktiviteter noget af det, der danner et vigtigt grundlag for borgernes hverdag.

Hvem vil vi gerne tiltrække?
Derudover er et mangfoldigt boligudbud i byen vigtigt for at kunne tiltrække nye borgere. Med en strategi om at have boligtilbud til alle livets faser - og især at være attraktiv for 'De lidt ældre i 30érne', 'De loyale fra Herning og omegn' og 'De lokale ældre, som gerne vil have en mindre bolig' - skal der være boliger, der netop tiltrækker disse segmenter.

De lidt ældre i 30'erne går efter familieboligen med have, nærhed til skole/daginstitutioner, handlemuligheder, fritidsaktiviteter og den regionale infrastruktur. De lokale fra Herning og omegn skal have 'genopfrisket' hukommelsen om egnens mange muligheder og ikke mindst have udpeget byens bomuligheder og korte afstande til Herning og andre byer med mange arbejdspladser. De lokale ældre skal have mulighed for at blive i byen, men skifte det store parcelhus ud med en mindre bolig med kort afstand til bymidtens butikker og sociale mødesteder.

Fortætning og boformer
I byens centrale områder er der flere muligheder for at fortætte og bygge nye byhuse eller små rækkehusbebyggelser, som er oplagte til den enlige med børn eller ældre, der ønsker en mindre bolig tæt på byens funktioner. De ældste parcelhusområder omkring bymidten er præget af mindre og ældre parcelhuse, og ved nybyggeri foreslås det, at der satses på mindre parcelhuse og rækkehusbebyggelser til f.eks. børnefamilier, enlige med og uden børn og ægteparret, der ønsker en mindre bolig.

I de nyere parcelhusområder og fremtidige udstykninger i byens udkant er der plads til større grunde og boliger som parcelhuse og dobbelthuse. Der opleves dog en tendens til, at både unge familier og ældre søger mindre, private grunde og mere fællesskab.

Derudover er det intentionen at arbejde for, at ledige lejemål i byen kommer 'frem i lyset' og eventuelt omdannes til andre boformer, der passer bedre til markedets efterspørgsel - at eksempelvis ledige plejeboliger omdannes til 'olle-kolle' eller lignende.

Byudvikling mod nord - plukke de lavesthængende fugter
I udviklingsplanen fra 2009 blev der udtrykt et ønske om at udvikle byen mod øst - ud i naturområderne omkring Skjern Å og golfbanen. Disse områder er i høj grad præget af forskellige bindinger for en udvikling som f.eks. beskyttede naturområder og højspændingsledninger på tværs af området.

Nord for Skjernvej, vest for stadion er et stort areal udlagt til boligområde i kommuneplanen. Her fra er der stiforbindelse under Skjernvej til skole og bymidte, og området ligger som en naturlig forlængelse af boligområderne syd for Skjernvej. Det er et oplagt sted at arbejde med en blanding af traditionelle parcelhusgrunde og mere tætte bebyggelser som dobbelthuse og rækkehuse. I begge tilfælde kan det være relevant at tænke gode faciliteter for fællesskab ind i området - fællesskab omkring at dyrke, om praktiske faciliteter eller et fællesskab omkring dagligdagens pligter og nødvendigheder. Når man bygger tæt, gives der mulighed for at etablere store grønne fællesarealer og mulighed for at bo i naturskønne omgivelser tæt på byens faciliteter - og ikke mindst styrke byens grønne profil.

DET GRØNNE & DET BLÅ

Nye grønne boligudstykninger, grøn byggemodning (etablere grønne fællesarealer før veje og vendepladser), integrere håndtering af regnvand i design af veje og grønne fællesarealer

KOMMUNIKATION

Der skal bruges en bred vifte af kommunikationsredskaber i formidlingen af byens ledige grunde: Skiltning ved byens indfaldsveje, gode fotos af byen og de ledige grunde forest på byportalen, 'åben by'-arrangementer, hvor potentialle købere kan få en præsentation af byen, lokale borgere som ambassadører og sælgere af byen

Oversigtskort over udviklingsområder i byen. Der er på disse arealer en omtrentlig restrummelighed svarende til ca. 160 boliger parcelhuse og 81 rækkehuse.

INDSATSOMRÅDER

BYMIDTEN

Bymidtens karakter
De små gader med huse i 1-1,5 etage skaber en karakter af 'hyggeligt landsbymiljø', som skal bevares og styrkes. Stemningen kan understreges med eksempelvis træer, ens fortovbelægninger og ens gadelamper i bymidtens gader.

Især i byens kerne, er der bygninger, der trænger til vedligehold og istandsættelse. Flere af bymidtens huse er udlejningsejendomme vis ejere ikke bor i byen, og derved ikke har samme ejerskabsfølelse for bymidtens udtryk og stemning.

Generelt i byen bør der være fokus på nedrivning af bygninger, der ikke længere er tidssvarende boliger / erhverv, eller som er i særlig dårlig stand. Flere steder i byen findes store privatejede arealer, der ligger hen som indhegnede og udbenyttede græsarealer - nogle med faldefærdige bygninger. Det efterlader et indtryk af forfald og manglende udvikling, som ikke tjener noget godt formål for byen. Disse områder kan med fordel udnyttes til en fortætning af bymidten med nye mindre boliger til enlige med børn eller par uden børn.

Fortætning
Nyt byggeri som f.eks. den nye Dagli'Brugs bør tilpasses den eksisterende skala, materialitet og arkitektoniske udtryk for at understøtte landsbymiljøet og byens atmosfære.

Begrønning & vand i byrummet
På bymidtens torve og parkeringspladser bør der så vidt muligt begrønnes med træer eller plantebede. Selvom byrummene nogle steder fungerer som p-pladser, må de gerne fremtræde indbydende, præsentable og hyggelige.

Åen og vandet som tema i byens rum kan være med til at symbolisere Skjern Å som en del af byens dna. Det kan være med opsamlet regnvand i små bassiner, eller som et motiv i byens kunst og belægninger.

Jelling

Vand som en aktiv del af bybilledet

Effektlys på torve og pladser

Belægninger og gadetræer, der understreger bymiljøet

Markant skiltning

DET GRØNNE & DET BLÅ

Vand og beplantning skal være tydeligt til stede i byens rum - både på små ledige arealer og på større fælles torve og parkeringspladser.

KOMMUNIKATION

Tydelig skiltning og fokus på 'way-finding' skal bruges til at fortælle byens historie og lede især turister rundt i byen. Bymidtens offentlige fælles rum som torve, gader og p-arealer skal med et indbydende og præsentabelt udtryk kommunikere byens styrke, energi og fællesskab.

Oversigtskort over bymidtens gader og byrum, der med fordel kan forskønnes med mere beplantning og vand.

INDSATSOMRÅDER

FORBINDELSER

Gode forbindelser rundt i byen og ud i den skønne natur er vigtige for både byens borgere i deres dagligdag og fritid, men også for byens besøgende, der f.eks. tiltrækkes af lystfiskeri langs Skjern Å.

Med et sammenhængende system af stier vil vi have trygge og interessante forbindelser mellem byens tilbud og ud i naturen. Der skal være et tydeligt hieraki af stier:

- Transportstier
- Motionsstier
- Trampestier

Med en række stoppesteder undervejs skal der være muligheder for ophold, udsigt, motion, leg, kunst osv. Steder hvor byen iscenesættes.

På ruterne skal der være tydelig skiltning til både seværdigheder, naturoplevelser og byens tilbud som Halmhuset, Det legende hus osv. Skiltningen skal ligesom stiernes beskaffenhed varieres alt efter omgivelserne: Diskret og lav skiltning i naturområderne og markant og tydelig skiltning i byen.

Ved udvikling af et nyt boligområde nord for Skjernvej er det vigtig at sikre gode stiforbindelser igennem området og til byen.

Forbindelserne skal ligeledes koble Sdr. Felding med den større kontekst. Der har gennem årene været talt om en fast forbindelse, som en bus, taxa eller lignende, til Troldhede Station, men en cykelsti mellem Sdr. Felding og stationen vil ligeledes forbedre transportmulighederne for pendlere og andre, der skal til f.eks. Herning.

DET GRØNNE & DET BLÅ

Transportruterne, som er hverdagens stiforbindelser, skal også gerne komme forbi eller igennem de skønne naturområder og skabe bedre tilgængelighed til Skjern Ådal

KOMMUNIKATION

Tydelig skiltning, der tilpasses omgivelserne, APP eller interaktivt kort på byportalen, tydeliggøre Sdr. Felding på 'landkortet' i forhold til diverse turistruter og -foldere (fokus på natur-, historie- og fisketurisme), markering af historiske steder i byen

Oversigtskort over eksisterende stier og forslag til nye samt byens grønne loop

INDSATSOMRÅDER

FÆLLESSKAB & SAMMENHÆNG

Fællesskab
Sdr. Feldings tiltrækningskraft og fremtidige udvikling er meget afhængig af et stærkt fællesskab i byen. Det er fællesskabet, der trækker og får ting til at ske - og det er Det Legende Hus og Dagmar Bio gode eksempler på. Derfor er det afgørende at værne om og styrke den fællesskabsfølelse, der er i byen i dag, og ikke mindst viderebringes til de næste generationer.

Med en vision om at kunne tiltrække - og selvfølgelig også fastholde - børnefamilierne i byen bliver man nødt til at bakke op om deres travle hverdagsliv ved f.eks. at tilrettelægge og afholde foreningsmøder og lign., så det er nemt for dem at deltage og netop bringe fællesskabet videre til næste generation. Det kunne være i Det Legende Hus søndag eftermiddag, hvor børnene kan tumle i gymnastiksalen eller vise Disneysjov i Dagmar Bio, mens far og mor går til møde inde ved siden af.

Ifølge en bosætningsanalyse for Herning Kommune udarbejdet af Fremforsk, er det at kunne indrette et velfungerende og trygt hverdagsliv afgørende for børnefamilierne valg af bosted.

Der kan derfor med fordel være fokus på tilbud, faciliteter og ativiteter, som i høj grad understøtter det gode hverdagsliv: Dele-ladcykel ved brugsen, så hele familien kan cykle ud i naturen; lokale reservebedster, der kan hente syge børn i børnehaven, når far og mor er 'pendlet ud' på arbejde og lignende.

En anden vigtig gruppe er 'de ældre' - efterlønnerne og pensionisterne, som bidrager med stort engagement og aktivitet. De kender historien, har erfaringen og ikke mindst tiden og overskuddet til at sætte gang i tingene og videreføre byens traditioner.

I dag bor mange folk alene enten med eller uden børn. Det være sig både unge og gamle, som er ekstra afhængige af nem adgang til byens fællesskab - f.eks. til byens aktiviteter, til at finde ligesindede eller til en kørelejlighed til Herning.

Nye tilflyttere (også de potentielle) skal inddrages og inkluderes ved at byde velkommen og fortælle alle de sjove, gode og spændende historier.

Sammenhæng
Sdr. Felding Efterskole spiller en vigtig rolle for byen ved bla. at sikre brugere til byens fritidsfaciliteter og butikker. Efterskolen tiltrækker en masse unge mennesker fra nær og fjern, som gennem deres ophold på skolen, gerne skulle få et posistivt indtryk af byen som et godt sted at bo og leve. Et så godt indtryk, at byen vil blive husket, når de en gang skal vælge et sted at bosætte sig. Derfor er forbindelsen og sammenhængen mellem byen og efterskolen vigtig - at det udnyttes bedst muligt gennem et godt samarbejde mellem efterskolen og byens foreninger og fritidstilbud.

Et tæt samarbejde mellem byens erhvervsdrivende og Sdr. Felding Skole og efterskole kan ligeledes være et godt redskab til at sikre og understøtte begges eksistens og udvikling. Det øger kendskabet til byens arbejdspladser og styrker måske derved viljen til at vende tilbage til byen efter endt uddannelse.

DET GRØNNE & DET BLÅ

Styrke eksisterende og finde nye fællesskaber omkring naturen, byens grønne områder, dyrkningsfællesskaber og ikke mindst åen (lystfiskeri, læring omkring åens flora og fauna, åens historiske betydning for byen osv)

KOMMUNIKATION

Bred kommunikation via forskellige kanaler, der henvender sig til både unge og gamle; aktivt brug af byportalen og sociale medier

LittleFreeLibrary
Little
Free
Library

STRUKTURPLAN

UDVIKLINGSIDÉER

Oversigtskort med udviklingsidéerne

IDÉUDVIKLING

Processen omkring udarbejdelse af centerbyplanen har budt på en række konkrete projektidéer fra følgegruppen. Projektidéerne er blevet bearbejdet på tre niveauer - udviklingsidéer, projektidéer og prioriterede projektforslag. Idéerne er blevet prioriteret og videreudviklet på følgegruppemøderne og kendetegnende for dem er, at de alle kommer fra de deltagende borgere - og alle på forskellig vis tager udgangspunkt i følgegruppens indledende analyse og vurdering af byen.

Udviklingsidéer
På første følgegruppemøde udviklede deltagerne en lang række løse idéer via en analyse og brainstorm over potentialer og udfordringer. Disse første udviklingsidéer blev efterfølgende prioriteret og udvalgt til videre uddybning. Udviklingsidéerne ses på kortet til venstre.

Projektidéer
De udvalgte udviklingsidéer blev uddybet gennem en række spørgsmål omkring formål, målgrupper og styrkelse af byen. Projektidéerne er beskrevet på side 16-28. Én af projektidéerne blev yderliere uddybet og ses på side 29.

Projektforslag
På det andet følgegruppemøde skulle deltagerne igen prioritere mellem fire projektidéer. Tre af dem blev udvalgt til konkretisering med fokus på udvikling af projektet. De tre prioriterede projektforslag beskrives på side 30 og frem.

PROJEKTIDÉER

På denne side ses følgegruppens projektidéer fra det første følgegruppemøde. De lyserøde pletter viser, hvor mange stemmer idéerne har fået af følgegruppens deltagere.

HJEMMESIDE

Hvad går projektet/idéen ud på?
Bedre kalenderfunktion.
Hvad sker der i denne uge?
Foreninger skal være bedre til at melde ind.
Kan det kobles på facebook med nyheder. (Fodboldkamp på stadion, fællesspisning i hallen, dagens middag på Klods Hans)

Hvem er den primære målgruppe?

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
Mangfoldig by, fællesskab

BYMIDTE

Hvad går projektet/idéen ud på?
Renovering af eksisterende gamle bygninger.
Arkitektonisk tilpasning af den nye dagli´brugs ift. midtbyens eksisterende arkitektur

Samspil mellem åen, den gamle brugs, bymidte.

Hvem er den primære målgruppe?
Lokale og besøgende, potentielle tilflyttere.

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
Mere attraktiv bymidte, understøt 'landsbyfornemmelsen', fællesskab og arrangementer.

BYTORV

Hvad går projektet/idéen ud på?
Bytorv på "gammel" brugsforenings grund.
- Åben legeplads
- Bord/bænke
- Forskellige event muligheder (musik, dans ...)

Hvem er den primære målgruppe?
Byens borgere og gæster/turister.

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?

BRUGSENS HAVE/TORVET

Hvad går projektet/idéen ud på?
Fælles mødested. Ansigt ud af til. Skal være fleksibel. Info tavle over byen/områdets muligheder. Etablere mulighed for et telt. En "smuk" p plads der skal være multifunktionel. Fælles (uformel) samlingssted hvor foreninger kan byde ind med events, udgangspunkt for mange aktiviteter som foreninger skal tænke ind. Skal være hyggeligt . Tænk det grønne ind. Tænk "laksetorvet" ind. Mosaiklaks i belægningen.

Hvem er den primære målgruppe?
Byens borgere i alle aldre.

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
Mere attraktiv bymidte, fællesskab og arrangementer.

LILLE VENEDIG

Hvad går projektet/idéen ud på?
Rørlagt kilde åbnes fra Vestergade/Torvegade ned til åen.

Hvem er den primære målgruppe?
Hele byen - forskønnelse

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
En grøn profil, mangfoldig by

UDBYGNING AF STISYSTEMER

Hvad går projektet/idéen ud på?
Videreudvikling af stisystemer:
- Til gang
- Til cykling
- Til motion
- Andet (rulleskøjter mm.)

Her tænkes blandt andet på asfaltering og belysning op mod Birkeby og Efterskolen.

Hvem er den primære målgruppe?
Byens borgere og efterskoleelever.

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
Grøn profil, fællesskab, motion, tænk nord-syd i stedet for øst-vest.

TILFLYTNING

Hvad går projektet/idéen ud på?
Skiltning med info
Attraktive byggegrunde mod nord (Troldhede) - billige
Udbygning af sti- og cykelstier udenfor bymidte i de grønne områder.
Bibeholde eksisterende institutioner

Hvem er den primære målgruppe?
Flere tilflyttere.

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
Flere tilflyttere, bedre muligheder for erhverv, mangfoldig by, tænk nord-syd i stedet for øst-vest.

ÅEN

Hvad går projektet/idéen ud på?
Stisystemer langs åen, samt under Vardevej.

Renovering af den gamle jernbanebro, sammenhæng i de øvrige stier.

Hvem er den primære målgruppe?
Lokale og besøgende.

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
Lokale muligheder, sammenhold, grøn profil, understøt 'landsbyfornemmelsen', mangfoldig by.

STISYSTEMER

Hvad går projektet/idéen ud på?
Udvid og synliggør de stuisystemer vi har. Udsigtsplatforme alle steder vi kan komme tæt på åen (der er flere muligheder) Endnu en bro over åen (vest) gerne shelter ved pladsen ved ågaden - sti langs åen. Plads ved vandværket.
Trampesti ved åen ved Åparken (halvøen).
Gerne motionsstationer langs stien.

Hvem er den primære målgruppe?
Byens borgere der gerne vil ud og være aktive i naturen.

Hvordan vil idéen understøtte byens potentiale?
Grøn profil, tættere kontakt mellem by og å (natur), mangfoldig by.

PRÆSTESKOVEN

Præsteskovens bo-muligheder skal præsenteres tydeligere for potentielle købere. Den tætte, høje skov skaber en unik og intim ramme om de nye boliger. Man får faktisk mulighed for at bo i en tilvokset skov, og derfor foreslås de store træer bevaret. Ved at tynde ud i den tætte underskov kan der skabes bedre kig mod de omkringliggende naturområder. Sådanne kig vil forstærke oplevelsen af skoven og naturområderne fra de enkelte boliger.

Med nye stier i skoven kan der skabes opmærksomhed omkring området for byens borgere, og ikke mindst rekreative muligheder for fremtidige beboere.

Under udbygningen af området bør der opsættes et informationsskilt ud mod Skjernvej, der båder beskriver denne unikke bo-mulighed og byens tilbud og charme. Der kan udpeges 'salgs-ambassadører', som kan vise potentielle købere rundt i byen og i lokalområdet - eksempelvis vise dem, at det nyplantede beplantningsbælte kommer til at se ud som på Præstevænget.

Inspirationsfotos af en mulig fremtidig karakter af området

En illustrativ skitse af, hvordan området er byggemodnet og kan indrettes med bebyggelse

PROJEKTFORSLAG 1

På de efterfølgende sider beskrives de projektforslag, som følgegruppen har valgt at konkretisere ud fra et ønske om at kunne arbejde videre med dem.

BRUGSENS HAVE

I forbindelse med, at Dagli'Brugsen flytter til en ny bygning på den anden side af gaden, opstår muligheden for en ny multifunktionel parkeringsplads på grunden. Der skal være plads til ca. 36 parkeringspladser, og derudover kan pladsen sammen med den eksisterende grønne have bruges som byens centrale aktivitetssted. Det er målet at indrette Brugsens Have som et stort flexibelt byrum, der både giver plads til uformelle fysiske aktiviteter for børn og voksne og til rolige ophold i naturskønne omgivelser.

Det foreslås, at den gamle brugs-grund etableres med en asfaltbelægning, der kan fungere som en fleksibel flade, hvor der kan afholdes marked og andre events. Parkeringspladserne placeres langs pladsens kant og kan sammen med grønne bede med træer fungere som en buffer mod vejen - og en ny væg i byrummet. Der bliver ind- og udkørsel mod Søndergade. Derudover bliver der adgang for cyklister og gående fra Bredgade. Muren langs bageren kan forskønnes med vægmaleri eller med et relief af eksempelvis Skjern Ås forløb gennem byen.

Med nedrivningen af Daglig'Brugsens bygning får bagerbutikken facade ud mod den nye plads. Det kan overvejes at omdanne bagerbutikken således, at der bliver adgang fra pladsen med mulighed for udeservering og større synlighed for forbipasserende.

Forbindelsen fra DagligBrugsen over Bredgade og ned mod den grønne have markeres med et grafisk mønster for at give pladsen identitet og for at understrege, hvor de bløde trafikanter primært vil bevæge og opholde sig på pladsen. Overgangen over Bredgade etableres som en bred hævet flade med samme asfaltbelægning med grafisk mønster, så det bliver tydeligt for bilister, at bløde trafikanter krydser vejen.

Overgangen fra pladsen til haven indrettes som et bevægelseslandskab af skrånende betonflader, der kan bruges til klatring, leg og ophold, samt en bred trappe med siddepladser. Den lille plads i haven foreslås udvidet, så den kan rumme scene, telt, serveringsvogne og lign. ved festlige arrangementer. På trappen kan man sidde som tilskuer til aktiviteterne på pladsen eller blot tage en pause og nyde udsigten mod Skjern Å. Det foreslås, at 'bagerens have' inddrages i byrummet og indrettes med en parkourbane i sammenhæng med bevægelseslandskabet.

Havens stier fører til et udvidet trædæk med en trappe og siddepladser ned til åen, så man kan komme helt tæt på vandet - og omvendt kan sejlende nemt komme til byens have. I haven foreslås en legeplads, der udover at fordre til fysisk aktivitet og god leg bør have et kunstnerisk udtryk i byens centrale have.

Inspirationsfotos

Visualiseringer af hvordan bevægelseslandskabet kan udformes

Skitse af hvordan Brugsens Have kan indrettes

PROJEKTFORSLAG 2

DET GAMLE STADION

Efter flytningen af byens stadion til Troldhedevej står det gamle stadionområde ubenyttet hen. Området har en attraktiv placering centralt i byen midt i grønne omgivelser og er i den gældende kommuneplan udlagt til ferie- og fritidsområde. Kommuneplanrammen giver mulighed for campingplads, vandrerhjem, motel, fritidsinstitutioner, fritidsanlæg m.v. Der kan etableres campingplads med maksimalt 200 enheder og vandrerhjem med maksimalt 50 senge.

Denne anvendelse ønskes fastholdt og styrket ud fra et ønske om at kunne tiltrække især lystfiskere. Skjern Å tiltrækker hvert år mange lystfiskerturister såvel nationale som internationale, og der ligger et stort potentiale i at skabe gode overnatningsmuligheder for turister, der tiltrækkes af naturoplevelser, cykelture og aktiviteter omkring åen.

Ved at ændre forløbet af campingpladsens adgangsvej gives der plads til at etablere ca. seks nye hytter ved servicebygningen. Det er tanken, at hytterne skal indrettes, så de henvender sig til netop lystfiskere - f.eks. ved at etablere faciliteter til rensning af fisk og udstyr. Hytterne kan også bruges af folk, der pendler til byens virksomheder langvejs fra og ønsker at overnatte i byen i løbet af ugen.

Derudover foreslås det, at arealet lige syd for de eksisterende hytter reserveres til udvidelse af campingpladsen - gern med pladser til autocampere, som der er efterspørgsel på generelt i Danmark. Derudover foreslås, at der øst for campingpladsen etableres fællesfaciliteter som shelters, bålplads og lignende til pladsens gæster.

Langs Søndergade på den nuværende parkeringsplads forslås det, at der opføres tre byhuse, der lukker hullet i facaderækken, skaber en mere bymæssig ankomst til bymidten og understreger landsby-fornemmelsen.

Indtil en udvidelse af campingpladsen bliver en realisering, kan byen med fordel indrette det grønne område med midlertidige grusstier, der gør området mere tilgængeligt og skaber forbindelse til Anlægget, som ikke mange bruger i dag. Stierne skal ses i sammenhæng med byens øvrige stiforbindelser.

Uanset, hvad fremtiden bringer til området, anbefales det, at der reserveres en zone fra adgangsvejen over tennis- & multibanen, kælkebakken og langs skoven til Anlægget - som vist på skitsen på modstående side. Denne zone foreslås indrettet mere aktivt med lege-, opholds- og bevægelsesmuligheder som mulige stoppesteder langs byens stinet.

Inspirationsfotos

Skitse af hvordan det gamle stadion kan indrettes

PROJEKTFORSLAG 3

STIER & STOPPESTEDER

Transportstier
Transportruterne, hvor børn og unge bevæger sig mellem skole, hjem og fritidsaktiviteter, skal så vidt muligt være med fast belægning og belysning. Især forbindelsen til Sdr. Felding Efterskole bør optimeres, så eleverne trygt og sikkert kan transportere sig til byens tilbud og aktiviteter. Der bør tænkes i energifornuftige løsninger, der først tænder, når folk kører på stierne.

Naturstier
Trampestier med diskret skiltning skal give borgere og besøgende rig mulighed for at komme helt ud i de naturskønne områder, der omkranser byen. Det anbefales, at arbejdes hen mod at udpege lokale guider, der kan følge besøgende og andre interesserede rundt til byens mange natur- og historiemæssige interessante steder som Svanholm Sø, Sdr. Felding-engen, Dalgaskanalen osv.

Syd for byen ad Høgsvigvej, Bjergevej og Skovbjergvej ligger en national cykelrute, der bla. forbinder til Skarrildhus og Skovsnogen Artspace - to steder, der tiltrækker mange besøgende. Rutens forløb gennem byen bør i højere grad udnyttes til at sælge byen og dens oplevelser - og derved gøre Sdr. Felding til et naturligt stop på vejen. Med gode forbindelser i og omkring byen - eksempelvis den nationale cykelrute - og interessante stoppesteder kan nærheden til fx. Skarrildhus udnyttes til at sælge byen og dens oplevelser.

Motionsstier
Ved at markere opmålte løberuter opfordres byens borgere til motion. Stierne kan være af varierende karakter, da der er forskelige preferencer blandt løbere. Løberuterne skal gerne have forskellige længder, og byde på forskellige oplevelsesværdier.

Stoppesteder
Med en række stoppesteder undervejs skal der være muligheder for ophold, udsigt, motion, leg, kunst, historisk fortælling osv.

I ruternes krydspunkter skal der være tydelig skiltning til både stoppesteder, seværdigheder, naturoplevelser og byens tilbud som fx. Halmhuset, Det legende hus osv. Skiltningen skal ligesom stiernes beskaffenhed varieres alt efter omgivelserne: Diskret og lav skiltning i naturområderne og markant og tydelig skiltning i byen.

Inspirationsfotos

Oversigtskort over eksisterende og forslag til nye stier, forbindelser og stoppesteder

Følgegruppemøde i Det Legende Hus

FRA PLAN TIL REALISERING

Nogle af projekterne, der er nævnt i centerbyplanen, eller dele af dem er lige til at igangsætte, mens andre kræver en længere modningsperiode, mere planlægningsarbejde og ikke mindst finansiering.

Det afgørende for projektforslagenes videre udvikling er byens engagement - såvel borgere som foreninger og virksomheder. Det er dem, der skal være drivkraften bag realiseringen af byens udvikling.

Herunder beskrives en række redskaber, der kan bruges i det videre arbejde, når projektforslag og tiltag fra centerbyplanen skal realiseres.

Kommuneplan og lokalplan
I kommuneplan 2013 beskrives fundamentet for den samlede vision for kommunen med mantraet: "Her er alle muligheder åbne". Visionen er delt i fire og peger på vigtige indsatsområder for de kommende år:

- Den levende by
- Hel kommune i vækst
- Rammen om det gode liv
- Kraftcenteret i vest

Derudover har Byrådet udpeget en række mål for kommunens centerbyer:

- Centerbyerne servicerer sammen med Herning landsbyerne og landdistrikterne.
- Centerbyerne styrkes i udviklingen mod at blive stærke, lokale centre med et bredt udbud af service.
- Centerbyerne bliver ved med at udvikle deres eget særpræg og kvaliteter, så der stadig er inspirerende og forskelligartede muligheder for bosætning og erhvervsudvikling.

Med denne centerbyplan er der udstukket en retning for byens udvikling, for styrkelse og fortætning af bymidten samt et større fokus på at sammenkoble åen og byen og derved styrke byen særpræg - en retning som er i tråd med vision og indsatsområder i kommuneplanen.

Organiseret lokalt engagement
Udviklingen af byen og realiseringen af de nævnte og øvrige fremtidige udviklingsprojekter og tiltag er afhængige af et stort engagement fra borgernes side.

Ved at etablere arbejdsgrupper, der organiseres af lokalrådet, kan der skabes et godt grundlag for det videre arbejde. I dette arbejde kan der med fordel lægges op til varierende grader af engagement, således at alle har mulighed for at deltage alt efter overskud og kompetencer.

Fonde og tilskud
Centerbyplanen beskriver både fysiske og strategiske projektidéer, og der er variation i, hvorledes projekterne kan realiseres. I det videre arbejde er det derfor afgørende at afdække mulighederne for at søge fonde og andre tilskudsmuligheder for at sikre kapital til realiseringen.

Lokale- & anlægsfonden er særligt målrettet fysisk aktivitet og de unge. Derudover er der diverse fonde og puljemidler under staten og EU, der kan ansøges om.

Nordea Fonden foretrækker at støtte aktiviteter inden for områderne sundhed, motion, natur og kultur. De støtter projekter, som fremmer kreativitet, leg og sanselighed i hverdagslivet indenfor musik, kunst, dans, film og kulturarv.

Derudover støtter Realdania projekter, der handler om at skabe livskvalitet gennem det byggede miljø – forstået som byen, byggeriet og bygningsarven. De har i deres strategi for støtte fokus på ildsjæle og lokale tiltag i såvel store byer som i landdistrikterne.